

Огляд економічної активності

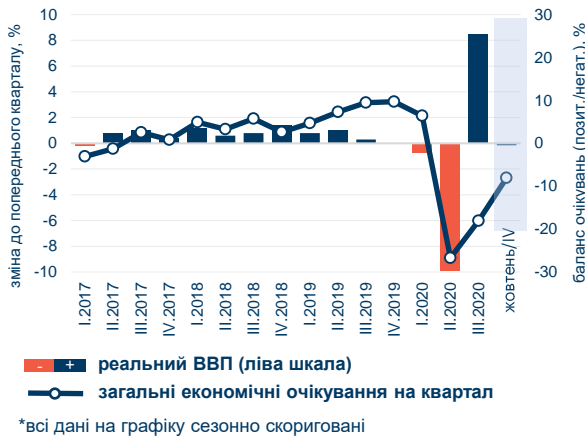
4-й квартал для економіки: все ще одужання чи знову нездужання

В огляді наведені оцінки економічних показників різних секторів економіки у IV кварталі порівняно з III кварталом. Вперше представлено, як фактична ситуація відповідає очікуванням, сформованим на початку жовтня. наслідки епідемії.

Опитування бізнесу, проведені на початку четвертого кварталу, вказували на подальше зниження песимізму стосовно майбутньої економічної ситуації. Однак уже в жовтні випуск багатьох галузей скоротився порівняно з середніми значеннями попереднього кварталу. Подальше тимчасове посилення карантинних обмежень та особистої обережності населення у зв'язку з активним поширенням вірусу, вочевидь, позначиться на споживчому попиті в листопаді-грудні. Однак втрати понесе насамперед споживання імпорту, а очищений від сезонного впливу експорт може навіть збільшитися завдяки несподівано виниклому ажіотажному попиту на світовому ринку металів. Отже, чистий експорт стримає ВВП від падіння у IV кварталі (у сезонно скоригованому вимірі залишиться близько рівня попереднього кварталу), за 2020 рік прогнозується падіння на 5,1% р/р.

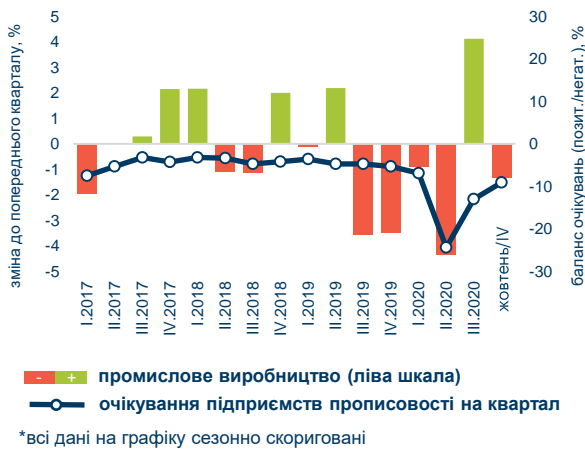
Автори: Юрій Шоломицький, Ігор Дейсан
Редактор: Наталя Шаповал, Олена Шоломицька

Рис. 1. ВВП та економічні настрої

На початку четвертого кварталу, у жовтні, випуск більшості галузей скоротився порівняно з середніми значеннями попереднього кварталу. Ми вважаємо це ознакою призупинення відновлення, розпочатого у третьому кварталі. Основним фактором, крім охолодження економічної активності, є розгортання другої хвилі пандемії та продовження обмежувальних мір у більшості країн-торгових партнерів, що стримували зовнішній попит. Це, а також нещодавнє посилення заходів для боротьби з вірусом як у світі, так і в Україні позначиться на результатах економічної активності й в останні місяці року. І хоча опитування бізнесу щодо діяльності у четвертому кварталі свідчать про покращення очікувань, фактичні дані дають підставу підтвердити попередній прогноз щодо падіння на 5,1% в 2020 році.

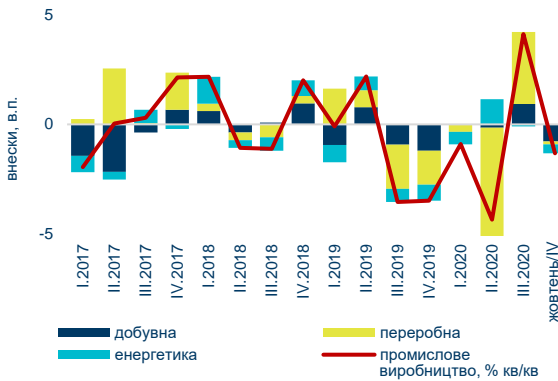
Рис. 2. Промисловий випуск та очікування щодо активності в промисловості

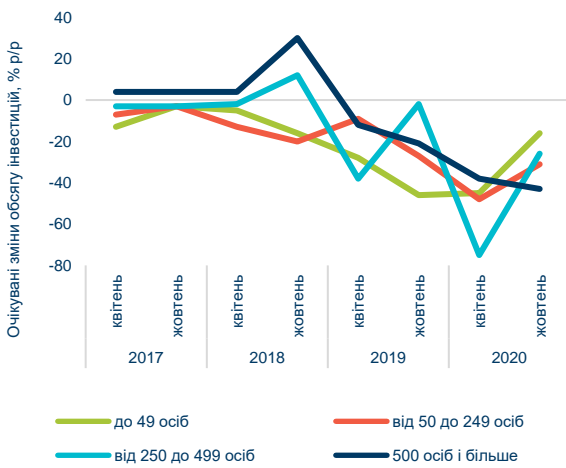
Результати опитування ДССУ стосовно настроїв в основних секторах, проведеного на початку четвертого кварталу, вказували на подальше зниження песимізму стосовно майбутньої економічної ситуації. Негативний баланс відповідей зменшився з 19,1% до 9,1%. Покращилися очікування в усіх основних секторах економіки — найзначніше у роздрібній торгівлі та сфері послуг, песимізм додався лише серед домогосподарств.

Фактичні ж дані поки що свідчать про невпевнене відновлення. Так, у жовтні погіршала ситуація у промисловості – очищений від сезонного впливу показник випуску знизився на 1,3% порівняно з третім кварталом. Фактична динаміка поки відрізняється від очікувань промисловців, які розпочинали квартал з позитивнішими настроями. Падіння промисловості викликано насамперед скороченням випуску продукції добувної та енергетичної галузей – на 3,2% та 3,1% відповідно (0,8 в.п. та 0,4 в.п. – відповідні внески).

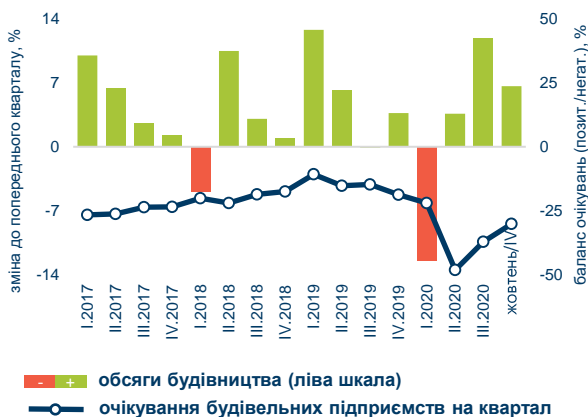
Рис. 3. Внески у зміну промислового виробництва

Рис. 4. Очікування стосовно капітальних інвестицій переробних підприємств за їх розміром

Рис. 5. Динаміка випуску будівництва

* всі дані на графіку сезонно скориговані

Зниження випуску переробної галузі у жовтні було досить незначним, але це виступає додатковим підтвердженням призупинки відновлення. Падіння галузі в другому кварталі було значним, тому показники випуску переважної кількості секторів залишаються суттєво нижчими минулорічного рівня. Позитивна динаміка закріплюється лише в окремих секторах. Завдяки стійкому попиту Китаю вітчизняний гірничо-металургійний комплекс у жовтні наростив видобуток залізної руди, тоді як випуск металів продовжив пригальмовувати. Несподівано ажіотажний попит наприкінці року має поживити виплавку металів.

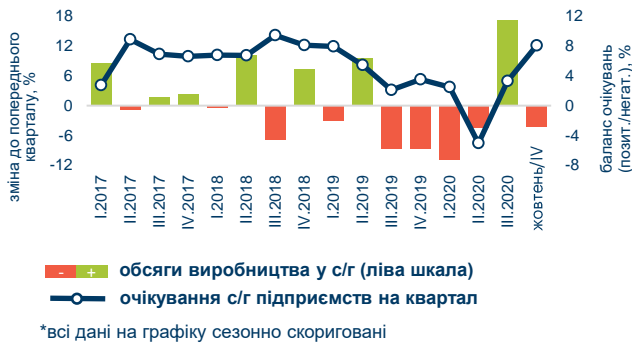
Виробництво групи товарів інвестиційного призначення є лідером у падінні (-19,3 р/р). Такі показники корелюють з останніми опитуваннями ДССУ, згідно з якими промислові підприємства суттєво погіршили очікування стосовно динаміки власних інвестицій. Інвестиційні настрої також є нерівномірними у розрізі підприємств за розміром – найбільші підприємства погіршили очікування, тоді як малі та середні оцінюють інвестиційну динаміку краще, ніж пізніше тому. Тим не менше, у цілому готовність підприємств до капіталовкладень залишається низькою, а отже, звуження інвестиційного попиту продовжить стримувати відновлення економіки у четвертому кварталі.

Шість місяців поспіль триває зростання будівельної активності, однак розвиток окремих підгалузей є доволі різномірним. Слід відзначити позитивний ефект державної програми «Велике будівництво», реконструкція та зведення нових об'єктів в рамках якої визначає високі темпи зростання нежитлового будівництва. У жовтні зростання випуску інженерних споруд значно прискорилося та становило +7,4% м/м (за винятком фактору сезонності). Водночас за напрямом житлового будівництва після попередніх ознак відновлення знову відновилися процеси стагнації – сезонно скоригований показник знизився на 6,2% м/м. Згідно з опитуваннями, будівельні підприємства найбільш песимістично налаштовані щодо майбутньої ділової активності – продовжують очікувати скорочення обсягів нових замовлень.

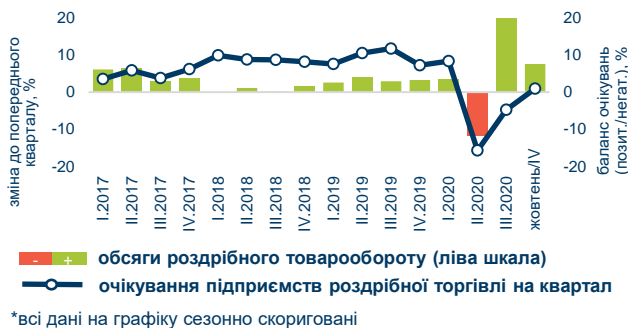
У сільському господарстві цього року утримуються слабкі показники у рослинництві через вражені літньою засухою врожаї. Це також позначається на споживчій інфляції, наприклад лідером серед подорожчання у жовтні була олія. Також зберігаються низхідні тенденції у тваринництві, де низька рентабельність веде до ще більшого скорочення поголів'я худоби.

Починаючи з травня невпинно зростає роздрібний товарооборот (у цілому сезонно скоригований індекс підвищився на 42%), а підприємства торгівлі випромінювали оптимізм стосовно майбутньої діяльності. Сприятливий вплив обумовила низка факторів: реалізація відкладеного попиту,

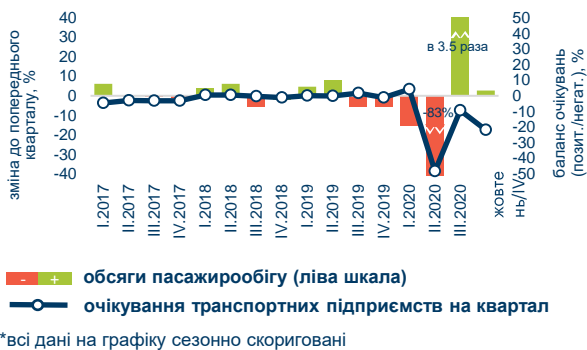
Рис. 6. Випуск у сільському господарстві

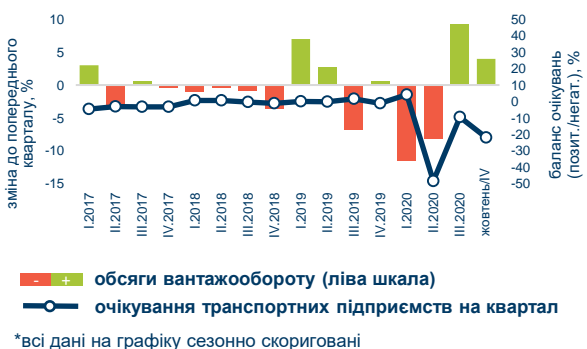
Рис. 7. Динаміка роздрібно торгівлі

Рис. 8. Транспорт: пасажиробіг

Рис. 9. Транспорт: вантажобіг

накопиченого за весняний карантинний період; зниження схильності населення до закордонних відпусток та, відповідно, перерозподіл витрат на внутрішні споживчі напрями; часткова адаптація до існуючих ризиків, пов'язаних із поширенням коронавірусу. Однак погіршення епідемічної ситуації та запровадження карантину вихідного дня позначилося на очікуваннях підприємств торгівлі у листопаді (за даними опитувань НБУ), що відобразиться і на відповідних показниках товарообороту.

Галузь пасажирських перевезень найбільш вразлива до епідеміологічної кризи – у квітні пасажирооборот становив лише 5% від докризового рівня. Подальше зростання мобільності населення відновило показники пасажирообороту лише до половини докризового рівня. Однак вже з листопада знову можна очікувати певний спад у цій галузі через поступове посилення адміністративних протиепідеміологічних заходів та утримання від користування публічним транспортом у зв'язку з активним поширенням вірусу.

Обсяги вантажообороту зазнавали порівняно менших втрат і станом на жовтень показники цієї галузі вже перебували на докризовому рівні. Найбільше відновлення демонструють залізничні перевезення руди та будівельних матеріалів, що пов'язано з попереднім відновленням у металургії та будівництві.

Ризики охолодження активності: посилення жорсткості заходів з метою обмеження поширення Covid-19 в Україні.

Ризики посилення активності: прискорені темпи вакцинації та швидше відновлення ділової активності в країнах-торгових партнерах.

Базові очікування: прогноз зміни ВВП у 2020 році -5,1%